

Nr 112.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag till svenska institutet i Rom m. m.; given Stockholms slott den 11 februari 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för utrikesdepartementet och chefen för finansdepartementet anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg följande:

Under punkten 237 i 1938 års åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1938/39 till bidrag till svenska institutet i Rom m. m. ett anslag av 40,000 kronor.

Sedan denna fråga numera blivit färdigberedd, tillåter jag mig att ånyo anmäla densamma för Kungl. Maj:t.

För främjande av arkeologiska forskningar samt konst- och kulturhistoriska studier har ett flertal länder i Rom upprättat vetenskapliga

institut. Ett liknande svenskt institut, benämnt svenska institutet i Rom, grundades på initiativ av H. K. H. Kronprinsen och trädde i verksamhet år 1926. Institutets drift bekostades under de tre första åren av dess verksamhet genom enskilda gåvor. Från och med år 1929 har svenska staten genom lotterimedel bestritt kostnaderna för det samma. Genom särskilda resolutioner hava för nedannämnda år beviljats understöd av lotterimedel med följande belopp:

1929—1931	kronor 60,000
1932	» 20,000
1933	» 25,000
1934	» 20,000
1935	» 25,000
1936	» 25,000
1937	» 25,000
1938	» 30,000.

Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 5 juni 1936, den 12 februari 1937 och den 4 februari 1938 från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter såsom ytterligare bidrag till institutets verksamhet för vart och ett av åren 1936 och 1937 anvisat ett belopp av 4,125 kronor och för tiden den 1 januari—den 30 juni 1938 ett belopp av 2,062 kronor 50 öre, varjämte enligt beslut den 30 oktober 1936 och den 26 november 1937 för anordnande genom institutets försorg av studieresor till Grekland våren 1937, respektive våren 1938 från samma anslag anvisats vardera gången 4,000 kronor.

Institutets styrelse har i skrivelse den 31 mars 1937 anhållit, att — för beredande av en mera tryggad ställning för institutet — medel för verksamheten måtte anvisas å riksstaten. I samband härmed har styrelsen föreslagit vissa utvidgningar av verksamheten och i anslutning härtill beräknat de årliga utgifterna för institutet till 51,000 kronor. Härjämte har styrelsen anhållit, att anslag måtte beviljas med 4,000 kronor för anordnande av studiefärd till Grekland och likaledes 4,000 kronor för två studiestipendier åt vid högre allmänna läroverk anställda lärare i klassiska språk.

Beträffande institutets nuvarande organisation och verksamhet inhämtas av styrelsens framställning och därvid fogade handlingar bland annat följande:

Enligt gällande stadgar för institutet är dess uppgift att bringa svensk kultur i levande beröring med antikens kultur genom att direkt förmedla kunskap och främja forskning i denna och att i övrigt tjäna den humanistiska forskningen samt konstens intressen. Institutets verksamhet är fäst vid Rom, men dess uppgift är att främja antikstudier överhuvud, och särskilt har institutet att, såvitt nödiga medel kunna anskaffas, anordna studieresor även till Grekland och hjälpa stipendiater

och andra forskare att planlägga och organisera studier jämväl i detta land.

Institutet står under ledning av en styrelse under H. K. H. Kronprinsens ordförandeskap och bestående av bland andra förutvarande och i tjänst varande professorer i klassisk fornkunskap, representanter för klassisk filologi, för historia, konsthistoria och utövande konst.

Vid institutet finnes anställd en föreståndare och ledare av dess arbete, vilken skall vara vetenskapligt utbildad klassisk arkeolog. Han är skyldig att idka självständiga arkeologiska studier och handleda mera framskridna studerande och forskare på detta område. Vidare åligger det honom att varje vår under en tid av fyra månader giva en inledande kurs i klassisk arkeologi i Rom, i vilken jämväl ingår en resa till Pompeji och Neapel, samt att eventuellt giva en sommarkurs för läroverkslärare. Föreståndaren har att handhava de för institutets behov anvisade medlen med redovisningsskyldighet inför styrelsen. Föreståndaren åtnjuter årligen lön med 9,000 kronor, förmån av fri bostad med lyse och värme samt ersättning av 500 kronor för resor, expenser och dylikt. Härutöver har till honom under senare år utgått särskilt dyrtidstillägg med 4,125 kronor för år.

Institutets ändamål tillgodoses bland annat genom utdelande av stipendier, ett större forskarstipendium å 3,375 kronor samt tre mindre stipendier å vart och ett 1,125 kronor till deltagare i vårkursen. Innehavaren av forskarstipendiet, vilken förutom stipendiet åtnjuter förmån av fri bostad å institutet, är skyldig att tjänstgöra såsom föreståndarens assistent och fungera såsom bibliotekarie.

Institutet är året runt öppet för forskare av alla slag såsom klassiker, historiker, konsthistoriker m. fl.

Tyngdpunkten av institutets verksamhet faller, såsom förhållandet allmänt är bland de främmande instituten i Rom, på studier i klassisk fornkunskap. Under åren 1932—35 hava professorerna i konsthistoria vid respektive Uppsala och Lunds universitet samt Stockholms och Göteborgs högskolor förlagt särskilda studiekurser till institutet (sammanlagt 62 deltagare).

Det svenska institutet intager en särställning bland de främmande instituten i Rom därigenom, att det särskilt lägger vikt vid handledning i klassisk fornkunskap för blivande läroverkslärare. Den grundläggande tanken härvid är, att dessa personer vid utövande av sitt lärarkall skola meddela en på självsyn grundad, ej endast på boklig väg inhämtad undervisning, i syfte att göra läroverksundervisningens kontakt under skoltiden med den klassiska kulturen mera levande och intresseväckande. Detta ändamål, vilket utgör en central uppgift för institutet, tillgodoses genom den varje vår av föreståndaren givna kursen.

Antalet deltagare i vårterminskurserna har i medeltal varit 10 å 12, varjämte institutet understött humanistiska forskare och konstnärer från de nordiska länderna (åren 1926—34 13 arkitekter och 17 konstnärer). Någon sommarkurs för läroverkslärare har hittills icke blivit anordnad, enär medel för lärarnas resor och uppehåll i Italien ej stått till institutets förfogande.

Åren 1929—30, 1931—32 och 1933—34 har styrelsen kunnat utsända arkitektstipendiater.

För institutets räkning äro lokaler i Rom förhyrda i Palazzo Bran-

caccio (Via Merulana 247). Dessa omfatta ett seminarierum, ett tidsskriftsrum, ett arbets- och ett bostadsrum för innehavaren av forskarstipendiet samt ett samtalsrum för studenterna ävensom en våning om sex rum, kök och tjänarrum för föreståndaren. I lokalerna är jämväl inrymt institutets bibliotek, vilket uppkommit huvudsakligen genom enskilda gåvor.

Institutet disponerar av enskilda medel för biblioteket dels 380 kronor, vilket utgör resterande belopp av en donation å 4,500 kronor, dels ock 1,100 kronor, för närvarande innestående hos föreningen svenska institutets vänner, som stiftats år 1937 för möjliggörande av inköp av vetenskapliga verk för institutets bibliotek, ävensom för institutets utgrävningar i Ardea i runt tal 1,000 kronor.

Till stöd för den föreliggande framställningen om uppförande av anslag på riksstaten för institutet och verksamhetens utvidgning har styrelsen anfört huvudsakligen följande:

Under den tid som förflutit, sedan institutet begynte erhålla anslag ur lotterimedel, hade detsamma på ett anmärkningsvärt sätt stärkt och befäst sin ställning. Den del av dess verksamhet, som med rätta kunde sägas vara en till Rom och Italien — från och med år 1937 även till Grekland — förlagd del av universitetsundervisningen, vore synnerligen livligt uppskattad, varom det stora antalet sökande till institutets stipendier och anslutningen av även studerande utan stipendieunderstöd vittnade. Sedan tack vare institutets upprättande klassiska studier på klassisk mark organiserats, torde den övertygelsen genom erfarenhet hava vunnit burskap, att de icke kunde undvaras. Den särskilda undervisning för blivande läroverkslärare, som införts vid institutet, hade verkat befruktande, blivit mycket uppskattat i vårt eget land och väckt intresse även hos representanter för de övriga instituten i Rom och bland Englands och Tysklands humanister. Därtill komme institutets verksamhet för forskare på olika områden och konstnärer samt dess medverkan vid de konsthistoriska studiekurserna från Sveriges universitet och högskolor. Det torde numera kunna sägas vara klart ådagalagt, att de linjer, efter vilka institutet arbetade, visat sig vara de för vårt land lämpligaste. Institutet — sådant det utformats under åren 1926—37 — hade visat sig fylla ett verkligt och stadigvarande behov för vetenskaplig forskning och utbildning samt för utbildning av läroverkslärare i klassiska ämnen.

För att bereda institutet och dess verksamhet en mera tryggad ställning syntes medel för denna verksamhet böra anvisas på riksstaten. En dylik anordning, vilken skulle innebära en nyordning av mera definitiv karaktär, betingade enligt styrelsens mening ett samtidigt framläggande av förslag rörande de utvidgningar och anslagsbehov, som under institutets livliga utveckling visat sig vara önskvärda och redan nu oundgängliga. Kostnaderna för institutet hänförde sig till följande olika ändamål:

Föreståndarens lön borde upptagas till det belopp, varmed den för närvarande utginge, eller till 9,000 kronor. För expensmedel syntes böra beräknas 500 kronor (för resor inom Italien, till Pompeji o. s. v. i samband med undervisningen, porton etc.).

Institutets större forskarstipendium hade hittills utgått med 3,375

kronor och för år 1938 beräknats bära utgöra 4,125 kronor jämte fri bostad inom institutet. Stipendiatens restid vore 6—8 månader. Stipendiet syntes bära höjas till 4,500 kronor, samtidigt med att stipendiatens utlandsvistelse fastställdes till 10—12 månader, i likhet med vad som vore regel för forskarstipendier vid de andra instituten. Det hade nämligen visat sig, att så lång tid krävdes för mer omfattande forskning, och även att en summa av 4,500 kronor jämte fri bostad kunde täcka resekostnad och 10—12 månaders vistelse i Italien.

Styrelsen ansåge det vara av synnerligen stor betydelse, om ytterligare ett forskarstipendium kunde inrättas, nämligen för en klassisk filolog, som avlagt filosofie licentiatexamen i latinska eller grekiska språket. Stipendiet borde utgå med 4,000 kronor, vartill skulle komma förmån av fri bostad. Stipendiaten skulle hava skyldighet att vistas 8—10 månader utomlands, varav minst tre månader i Rom och angränsande delar av Italien (Pompeji etc.), samt att biträda föreståndaren vid institutets skötsel eller undervisning.

Vidare syntes ett arkitektstipendium vara önskvärt till belopp av 7,000 kronor jämte fri bostad i institutets lokaler. Arkitektstipendiaten borde kunna utses för ett år, tre år eller — om specialutbildad kraft finnes att tillgå — även för längre tid. De arkitektstipendier, som institutet förut hade kunnat utdela, hade belöpt sig till 3,000 kronor eller 4,000 kronor men medfört en restid av endast 4—6 eller 8 månader. Betydelsen av att en arkitekt anställdes vid institutet kunde ej nog framhållas. Uppmättningsarbeten vid arkeologiska undersökningar krävde nödvändigtvis biträde av en utbildad arkitekt. Även smärre undersökningar, som gjorts vid vårterminernas kurser, hade ofta måst kompletteras med arkitektarbete, och när det gällde mera vittutseende arkeologisk forskning, verkade brist på bistånd av en arkitekt helt enkelt lamsläende.

De mindre stipendierna å 1,125 kronor vore icke avsedda att täcka hela resekostnaden, utan stipendiaterna måste — såsom även hittills skett — själva vidkännas vissa kostnader.

Till biblioteket hade intet regelbundet anslag utgått. Vissa år hade föreståndaren tack vare enskild frikostighet lyckats uppbringa mellan ett och två tusen kronor. Andra år — och särskilt under åren 1935 och 1936 — hade man måst begränsa sig till det nödvändigaste, främst fortsättning av påbegynta publikationsserier. År 1936 hade även detta fallit sig mycket svårt, om ej enskilda givare kommit till hjälp med sammanlagt 700 kronor. Institutets strävan hade aldrig gått ut på mer än att skapa ett någorlunda välförsett referensbibliotek, vilket vore en nödvändighet för samtliga studerande och forskare. Men även ett dylikt mindre och principiellt begränsat bibliotek kunde emellertid omöjligt grundas och vidmakthållas med de ekonomiska villkor och den ovisshet, som hittills rått. Styrelsen ansåge nödvändigt, att ett årligt anslag av 4,000 kronor reserverades för bibliotekets räkning, om det samma skulle kunna fylla sin viktiga uppgift.

Institutets hyra utginge för närvarande med 3,566 lire i kvartalet. Första kvartalet 1937 motsvarades detta av 749 kronor 12 öre. Detta måste anses som exceptionellt billigt. För en våning sådan som institutets nuvarande måste 4,000 kronor om året reserveras. Emellertid vore numera denna våning alldeles för trång för institutet. Där finnes ej längre tillräcklig plats för bibliotekets accession. Under vårtermins-

kurserna saknades arbetsplatser. När de konsthistoriska kurserna stött till, hade förhållandena ofta hotat att bli direkt hindersamma för arbete och undervisning. Institutet behövde ett större samlingsrum för studenterna, större föreläsningssal, ritrum för arkitektstipendiaten och ytterligare lärum. Därtill skulle, utöver vad som kunde inrymmas i den nuvarande våningen, även behövas rum för arkitekten, ett rum för filologstipendiaten samt bostad för institutets vaktmästare. Institutet hade utvecklats därhän, att en fördubbling av lokalerna måste anses stå på dagordningen. Styrelsen föreslog därför för förhyrande av lokaler 8,000 kronor.

För löpande utgifter i Italien (renhållning, uppvärmning, belysning, telefon m. m.) hade under år 1936 förbrukats i avrundat tal 2,965 kronor. Med hänsyn tagen även till det föreslagna ökade utrymmet ansåge sig styrelsen för detta ändamål böra räkna med 4,000 kronor.

Städning och betjäning vid institutet hade hittills helt bestritts av tjänstepersonal med egen bostad och endast 3—4 timmars tjänstgöring om dagen. Så som institutet vuxit, vore emellertid detta system ohållbart. Institutet behövde ovillkorligen utom tillfällig hjälppersonal en egen, i institutet boende vaktmästare. Ordningen vid institutet och hänsynen till föreståndarens arbetstid och möjlighet att upprätthålla förbindelser med de andra instituten krävde en dylik anordning. Här för och för tillfällig hjälppersonal borde beräknas ett belopp av 2,500 kronor.

Under de senaste åren hade utgått ett dyrtidstillägg till föreståndarens lön på 4,125 kronor (av åttonde huvudtitelns anslag till extra utgifter). Då det visat sig vara oundgängligen nödvändigt att bereda föreståndaren denna avlöningsförstärkning, finge styrelsen föreslå, att samma belopp, 4,125 kronor, beräknades för valutatillägg och andra oförutsedda utgifter.

Enligt styrelsens beräkningar skulle alltså institutets utgifter beräknas på följande sätt:

Föreståndaren lön	kronor 9,000
Expensmedel åt föreståndaren (tjänsteresor inom Italien, porton o. s. v.)	» 500
1 stipendium för arkeolog	» 4,500
1 stipendium för filolog	» 4,000
1 arkitektstipendium	» 7,000
3 stipendier à 1,125 kronor	» 3,375
Biblioteket	» 4,000
Hyra	» 8,000
Expenser (renhållning, uppvärmning, belysning, telefon m. m.)	» 4,000
Vaktmästare och extrabetjäning	» 2,500
Valutatillägg åt föreståndaren och oförutsedda utgifter	» 4,125

Summa kronor 51,000.

Härutöver borde tillkomma ett anslag för studieresa till Grekland å 4,000 kronor samt två stipendier å 2,000 kronor vardera för vid högre allmänna läroverken anställda lärare i klassiska språk, eller tillhoppa 8,000 kronor.

Styrelsen ville slutligen betona, att det föreslagna anslaget vida understeg de belopp, som även de mindre, med Sverige jämbördiga staterna beviljade för sina institut i Rom. Både löneutgifter och löpande ut-

gifter vore lågt hållna i föreliggande förslag och huvudvikten vore lagd på stipendier och biblioteksanslag.

I en till ecklesiastikdepartementet den 14 juli 1937 inkommen skrivelse har institutets styrelse kompletterat sin förutnämnda framställning med vissa ytterligare uppgifter. Sålunda har styrelsen meddelat, att italienska staten kostnadsfritt erbjudit svenska staten en tomt för institutionsbyggnad i Valle Giulia i Rom, under villkor bland annat, att den blivande byggnaden skulle bliva svenska statens egendom. Vidare har styrelsen upplyst, att sedan styrelsen hos styrelsen för Knut och Alice Wallenbergs stiftelse anhållit om ett anslag å 300,000 kronor för utförande av ifrågavarande institutionsbyggnad, stiftelsens styrelse enligt skrivelse den 1 juni 1937 beslutat bevilja det begärda anslaget, att utbetalas i särskilda rater, i den mån bygget komme att fortskrida. Institutets styrelse har med anledning härav uppgjort nya kalkyler för institutets löpande kostnader under förutsättning att nämnda byggnadsföretag komme till utförande. Dessa beräkningar hålla sig inom samma kostnadsram som de tidigare framlagda, och skilja sig från dessa allenast därutinnan, att utgiftsposten å 8,000 kronor för hyra uteslutits, medan institutets expenskostnader ökats från 4,000 kronor med 7,600 kronor till 11,600 kronor samt för brandförsäkring uppförts ett belopp av 400 kronor.

Humanistiska sektionerna vid universiteten i Uppsala och Lund hava tillstyrkt styrelsens för institutet i Rom förevarande framställning och tillika föreslagit, att institutet måtte utbyggas att omfatta jämväl konsthistoria, varom särskild utredning borde komma till stånd. I detta uttalande hava *större akademiska konsistorierna* vid de bägge universiteten instämt.

Kanslern för rikets universitet har i yttrande den 13 september 1937 likaledes tillstyrkt ansökningen och i övrigt biträtt de i ärendet hörda universitetsmyndigheternas förslag.

Skolöverstyrelsen, som den 23 september 1937 yttrat sig i ärendet, har därvid anført bland annat följande:

Vad de av styrelsen föreslagna stipendierna för utbildning av läroverkslärare i klassiska ämnen anginge, ville överstyrelsen gärna tillstyrka, att två dylika stipendier utdelades för detta ändamål, ehuru det icke kunde bestridas, att därigenom lärarna i klassiska språk för närvarande erhöle en förmånlig särställning i jämförelse med andra lärare, för vilka studieresor utomlands också vore av stor betydelse. Å andra sidan intogo undervisningen i klassiska språk i viss mån en särställning, något liknande de moderna språkens, och för en fruktbringande undervisning i klassisk kultur måste studier av här avsedd art anses vara av speciellt värde. Förefintligheten av det svenska institutet i Rom och lämpligheten att i möjligaste mån utnyttja dess utbildningsresurser syntes också i detta sammanhang böra väga tungt.

Vad stipendiernas storlek beträffade, ansåge sig överstyrelsen icke kunna dela styrelsens uppfattning, att ett så högt belopp som 2,000

kronor per stipendium måste bli nödvändigt. Härvidlag ville överstyrelsen — under hänvisning till 15 § i det av riksdagen godkända förslaget till avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen (riksdagens skrivelse nr 469/1937) — framhålla, att ifrågasvarande stipendieresor, i motsats till vad som vanligen gällde stipendiaternas i moderna språk resor, syntes komma att äga rum under själva läsåret och att de blivande stipendiaterna sannolikt komme att få tillstånd att under den tid, de sålunda med befrielse från undervisningen använde för att »utom sin tjänstgöringsort göra iakttagelser eller idka studier, som på ett påtagligt sätt kunna tjäna undervisningsväsendets intressen», uppbära oavkortad lön jämte eventuellt kallortstillägg. Med hänsyn härtill syntes det överstyrelsen skäligt, att beloppet för vardera stipendiet begränsades till 1,400 kronor.

Med anledning av vad sålunda anförts ville överstyrelsen föreslå, att Kungl. Maj:t täcktes bevilja eller — om så ansåges erforderligt — till riksdagen göra framställning om ett anslag av 2,800 kronor för två stipendier à 1,400 kronor för vid högre allmänna läroverken anställda lärare i klassiska språk, avsedda att för dessa möjliggöra deltagandet i den kurs, som av föreståndaren för svenska institutet i Rom under våren 1938 komme att anordnas i Rom med exkursioner och resor till Pompeji och Neapel under sammanlagt fyra månader.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har i utlåtande den 5 oktober 1937 anförts:

Akademien funne institutets verksamhet vara av grundläggande betydelse för all humanistisk forskning, som byggde på klassisk grundval, och finge fördenskull livligt förorda, att anslag till bestridande av institutets verksamhet måtte för framtiden anvisas å riksstaten, varigenom institutet skulle beredas en mera tryggad ställning.

Vidkommande framställningen i övrigt hade akademien ur de synpunkter, akademien hade att företräda, icke något att erinra mot ett bifall till framställningen i dess helhet.

Den av universitetsmyndigheterna föreslagna utredningen angående utbyggande av institutet till att omfatta jämväl konsthistoria funne akademien vara i och för sig önskvärd. Dock ansåge akademien det vara viktigast, att institutet nu i samband med dess förestående inflyttande i eget hus bleve upptaget på riksstaten i den av institutsstyrelsen föreslagna formen. Skulle en utvidgning sedermera visa sig vara möjlig, torde densamma utan svårighet kunna företagas vid en senare tidpunkt.

Statskontoret, som den 27 november 1937 avgivit yttrande i ärendet, framhåller huvudsakligen följande:

Ett tillmötesgående av den föreliggande framställningen om anvisande av medel å riksstaten åt svenska Rominstitutet måste, såvitt statskontoret kunde finna, anses innebära statsmakternas erkännande, att institutet — som hittills endast erhållit mera tillfälliga ekonomiska bidrag från statens sida — för framtiden kunde räkna med statens permanenta stöd för sitt bestånd och sin fortsatta verksamhet. Med hänsyn till den principiella innebörd, ett bifall till framställningen sålunda ägde, och då härtill komme, att institutet samtidigt begärde en högst väsentlig ökning av hittillsvarande bidrag, kunde statskontoret ur de syn-

punkter, ämbetsverket närmast hade att företräda, icke annat än ställa sig betänksamt gentemot institutets framställning.

Därest emellertid trots de betänkligheter, som kunde hysas, Kungl. Maj:t — med beaktande av det frikostiga stöd, som från enskilt håll lämnats, och på grund av föreliggande omständigheter i övrigt — skulle finna sig böra föreslå riksdagen att å riksstaten anvisa medel till institutet, syntes det statskontoret, att riktlinjen vid anslagsbeloppets bestämmande borde vara, att medel för närvarande beviljades endast i den utsträckning, som erfordrades för verksamhetens upprätthållande i ungefärligen hittillsvarande omfattning. Då genom ingripande från enskilt håll medel ställts till förfogande för uppförande av byggnad för institutet å en — enligt vad som framginge av handlingarna — av italienska staten kostnadsfritt upplåten tomt, torde de statsmedel, som funnes böra anvisas, företrädesvis böra avses för avlönande av institutets föreståndare, till forskarstipendier (för närvarande ett större och tre mindre), för vaktmästarbiträde samt för nödiga expenser, inklusive brandförsäkring.

Föreståndarens löneförmåner hade av styrelsen ansetts böra även framdeles utgöras av lön och valutatillägg. Lönen hade i framställningen upptagits till samma belopp, som nu utginge, eller 9,000 kronor. Under erinran att föreståndaren därjämte för närvarande åtnjöte ett »dyrtidstillägg» på 4,125 kronor föresloge styrelsen, att samma belopp ansloges för eventuellt »dyrtidstillägg och andra oförutsedda utgifter». Statskontoret hade intet att erinra mot storleken av den lön, som föreståndaren för närvarande åtnjöte. Till lönen — å vilken dyrtidstillägg icke syntes böra utgå — torde liksom under åren 1936 och 1937 böra komma ett av valuta- och ortsförhållanden föranlett tillägg, lämpligen benämnt ortstillägg. Statskontoret ansåge sig emellertid böra ifrågasätta, om läget för närvarande vore sådant, att ett tillägg på nära 50 procent av lönen kunde anses motiverat.

Till forskarstipendier torde böra beräknas samma belopp som för närvarande. Det syntes få ankomma på styrelsen för institutet att fördela detta belopp på sätt styrelsen funne lämpligt.

Vidkommande medel till omkostnader hölle statskontoret före, att ett belopp av cirka 8,000 kronor — däri inbegripet 500 kronor till föreståndarens expenser — borde avses för ändamålet. Inom detta belopp torde utrymme kunna beredas även för brandförsäkring och oförutsedda utgifter. Till vaktmästarhjälp syntes böra räknas med 2,000 kronor.

Från nu angivna utgångspunkter torde i årligt statsanslag till svenska institutet i Rom böra räknas med i runt tal 30,000 kronor.

Därest medel skulle anses böra beviljas jämväl till två studiestipendier för lärare — vilket statskontoret finge för sin del avstyrka — torde härför erforderliga medel i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra beräknas till 2,800 kronor.

I detta sammanhang ville statskontoret fästa uppmärksamheten vid att — då Rominstitutet redan tillerkänts lotterimedel för verksamheten under år 1938 — det anslag, som kunde komma att anvisas å riksstaten för nästkommande budgetår, borde begränsas till att avse medelsbehovet för allenast ett halvt år, nämligen för tiden 1 januari—30 juni 1939.

Slutligen ansåge sig statskontoret böra framhålla önskvärdheten av att en särskild avlönings- och omkostnadsstat för Rominstitutet upprättades och av Kungl. Maj:t fastställdes. Lämpligt torde därvid vara

att — liksom i andra liknande fall — allenast ett anslag upptoges å riksstaten, vilket anslag borde lämnas obetecknat och förslagsvis benämnas bidrag till svenska institutet i Rom. Anslagsmedlen torde böra av statskontoret utbetalas till styrelsen för institutet, som syntes böra åläggas redovisningsskyldighet inför riksräkenskapsverket för anslagets användning.

I anledning av institutsstyrelsens meddelande angående italienska statens erbjudande av tomt för en institutsbyggnad får jag erinra, att medan det svenska institutet hittills varit inrymt i en förhyrd våning, hava — enligt vad jag har mig bekant — för ett flertal av de övriga ländernas institut egna byggnader uppförts eller äro under uppförande å mark, som av italienska staten för ändamålet upplåtits.

Svenska beskickningen i Rom har i meddelande till utrikesdepartementet bekräftat, att italienska staten erbjudit sig att även åt svenska staten kostnadsfritt överlåta en för institutsbyggnad med omgivande trädgård utmärkt lämpad tomt, belägen i Valle Giulia, en stadsdel, där ett antal liknande institutsbyggnader redan tidigare uppförts eller inom den närmaste framtiden vore avsedda att uppföras. Tomten i fråga värderades, enligt vad beskickningen upplyser, för närvarande till mellan två och tre miljoner lire. Därest svenska staten mottog tomt, erbjöde italienska staten jämväl skattefrihet för den byggnad, som komme att uppföras å tomten, ävensom tullfrihet och frihet från importrestriktioner för allt byggnadsmaterial samt de inventarier och böcker m. m., som komme att införas i och för institutets uppförande, inredning och utrustning. I gengäld förutsattes, att man från svensk sida vore beredd medgiva italienska regeringen motsvarande skatte- och tullfrihet, för den händelse italienska regeringen skulle besluta upprätta ett italienskt kulturinstitut i Sverige.

Genom beslut den 10 december 1937 har *Kungl. Maj:t* bemyndigat Sveriges t. f. chargé d'affaires i Rom att med italienska regeringen verkställa en noteväxling i förevarande ärende, innebärande ett bekräftande såväl av italienska regeringens förenämnda erbjudande som svenska regeringens antagande av detsamma, under förbehåll av svenska riksdagens godkännande av de med anbudet förknippade villkoren.

Enligt till utrikesdepartementet ingånget meddelande från svenska beskickningen i Rom har Sveriges t. f. chargé d'affaires därstädes den 21 december 1937 jämlikt nämnda bemyndigande med italienske utrikesministern verkställt noteväxling angående italienska regeringens överlåtande till svenska regeringen av en tomt i och för uppförande av byggnad för svenska institutet i Rom. De utväxlade noterna torde i översättning få biläggas statsrådsprotokollet i detta ärende. (*Bil. A—B*).

Departement-
schefen.

Under en följd av år har svenska institutet i Rom åtnjutit understöd från statens sida i form av lotterimedel. Institutet har fyllt och fyller

alltjämt en viktig uppgift inom den klassiska arkeologiens samt därmed sammanhängande konst- och kulturhistoriska studieområden, varjämte institutet även bidragit till en förbättrad utbildning av lärare i klassiska språk vid de svenska läroverken. Indirekt har institutet även verkat som en förmedlande kulturfaktor mellan Sverige och Italien genom den kontakt, detsamma skapat mellan svenska och italienska vetenskapsmän. En betydelsefull samverkan har därjämte ägt rum mellan det svenska institutet och övriga länders motsvarande institutioner i Rom.

Den föreliggande framställningen från institutets styrelse avser i första hand, att i syfte att bereda institutet en mera tryggad ställning medel för verksamheten måtte anvisas å riksstaten. Jag får erinra om att under ett flertal punkter i 1938 års åttonde huvudtitel förslag framställt om att för ändamål, vilka helt eller delvis tidigare tillgodosetts genom understöd av lotterimedel, anslag skulle uppföras på riksstaten för budgetåret 1938/39. Beträffande de principiella skäl, som anförts för en dylik anordning, tillåter jag mig att hänvisa till punkten 29 i nämnda huvudtitel. Såsom jag redan under denna punkt framhållit, anser jag bidrag till institutets i Rom verksamhet böra för framtiden utgå i form av anslag å samma huvudtitel.

Då det härefter gäller att bestämma anslagsbeloppets storlek för nästa budgetår, bör hänsyn tagas till att institutet redan av Kungl. Maj:t tillerkänts lotterimedel till belopp av 30,000 kronor för verksamheten under år 1938. Det av institutet för budgetåret 1938/39 begärda anslaget å 51,000 kronor torde därför böra i första hand minskas med den på senare halvåret 1938 belöpande delen av understödet av lotterimedel, eller 15,000 kronor. Därest det av styrelsen äskade anslaget obeskuret skulle beviljas, skulle detsamma komma att utgöra (51,000 — 15,000 =) 36,000 kronor. Att märka är emellertid, att styrelsen härutöver hemställt om beviljande av dels 4,000 kronor för anordnande av en studieresa till Grekland, dels ock 4,000 kronor för två studiestipendier åt vid högre allmänna läroverk anställda lärare i klassiska språk. Efter nyssnämnda reduktion uppgår alltså institutsstyrelsens anslagsäskanden för nästa budgetår till sammanlagt 44,000 kronor.

Ehuru det av styrelsen sålunda framställda förslaget beträffande beviljande av anslagsmedel på flera punkter innebär en icke oväsentlig utvidgning av institutets nuvarande verksamhet, är jag dock med hänsyn till institutets betydelse som vetenskaplig institution och som en faktor för internationell samverkan men även i betraktande av de resurser, som stå andra länders jämförbara institut till förfogande, beredd att i huvudsak tillstyrka förslaget. En viss beskärning av det av styrelsen äskade beloppet anser jag emellertid kunna utan olägenhet vidtagas.

Genom den noteväxling, för vilken jag förut redogjort, har italienska

regeringen erbjudit sig att åt svenska staten kostnadsfritt överlåta en för institutsbyggnad avsedd tomt ävensom att vidtaga erforderliga åtgärder för att fritaga dels den byggnad, som skall uppföras å tomten, från skatter och avgifter av vad slag det vara må, däri inbegripet kommunalskatter, dels ock byggnadsmaterial, inventarier och böcker m. m., som må komma att införas i och för institutets uppförande, inredning och utrustning, från såväl tull- och andra importavgifter som gällande importrestriktioner. Såsom villkor härför har från italiensk sida förutsatts, att motsvarande behandling i vad avser befrielse från skatter och avgifter komme att medgivas italienska regeringen, för den händelse denna beslutade upprätta ett italienskt kulturinstitut i Sverige. För gåvans mottagande på sålunda angivna villkor fordras, såsom ock vid noteväxlingen förutsatts, riksdagens godkännande. Efter samråd med t. f. chefen för utrikesdepartementet och chefen för finansdepartementet får jag föreslå, att sådant godkännande utverkas i detta sammanhang.

Genom italienska statens erbjudande och anslaget från Wallenbergska stiftelsen har institutet erhållit möjlighet att inom en nära framtid erhålla lokaler i egen byggnad. Under dessa förhållanden torde med en mera avsevärd utvidgning av institutets lokaler tills vidare böra anstå, varför viss reduktion av den upptagna hyresposten synes vara befogad. Med hänsyn härtill torde även det till expenser beräknade beloppet kunna minskas. Vidare synas mig de två föreslagna studiestipendierna för läroverkslärare å 2,000 kronor vardera i stället lämpligen böra utgå med av skolöverstyrelsen föreslaget belopp — 1,400 kronor — varjämte möjligen även någon beskäring av övriga stipendiebelopp torde kunna ifrågasättas. För nästa budgetår anser jag institutets utgifter, anslagsmedlen till studiestipendier och kostnaderna för studiefärden till Grekland inberäknade, böra hållas inom ramen för ett belopp av 55,000 kronor. I enlighet härmed föreslår jag, att riksstatsanslaget till institutet uppföres med ett belopp av $(55,000 - 15,000 =)$ 40,000 kronor. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att på förslag av institutsstyrelsen i sinom tid meddela bestämmelser angående anslagets disponerande ävensom de bestämmelser i övrigt angående institutets verksamhet, som kunna befinnas erforderliga.

Beträffande den av universitetsmyndigheterna föreslagna utredningen angående utbyggande av institutet till att omfatta jämväl konsthistoria anser jag i likhet med vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, att med denna fråga tills vidare bör anstå.

Ritningsförslag till den blivande institutsbyggnaden med beskrivning och kostnadsberäkning synes mig böra underställas Kungl. Maj:t. Emellertid utgår jag från att bidrag av statsmedel till byggnadens uppförande, inredning och möbelutrustning icke kommer att erfordras.

Fastigheten torde böra upptagas till redovisning å statens allmänna fastighetsfond. Förslag härom framlägges av chefen för finansdepartementet i annat sammanhang.

Åberopande vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det genom förenämnda noteväxling med italienska regeringen träffade avtalet om överlåtelse till svenska staten av tomt för svenska institutet i Rom,

dels ock till *Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.* för budgetåret 1938/39 anvisa ett anslag av kronor 40,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gösta Malmberg.

Översättning.

Bilaga A.

Rom den 21 december 1937. Anno XVI.

Herr Chargé d'Affaires Sohlman,
Rom.

Herr Chargé d'Affaires.

Jag har äran meddela Eder, att italienska regeringen, i syfte att befördra de kulturella förbindelserna mellan Italien och Sverige och i avvaktan på en vidsträcktare och fullständigare utveckling på detta område, beslutit skänka kungl. svenska regeringen en tomt (belägen i Valle Giulia i Rom) i och för uppförandet av en för svenska institutet i Rom avsedd byggnad.

Jag har därjämte äran meddela Eder, att min regering kommer att vidtaga erforderliga åtgärder för att fritaga den byggnad, som skall uppföras, från skatter och avgifter av vad slag det vara må, däri inbegripet kommunalskatter. Likaledes kommer italienska regeringen att fritaga alla byggnadsmaterial och möbler, böcker etc., som må införas i och för institutets uppförande, inredning och utrustning, från såväl tull- och andra importavgifter som gällande importrestriktioner.

I det jag bringar ovanstående till Eder kännedom, är jag övertygad, att kungl. svenska regeringen är beredd att medgiva italienska regeringen motsvarande behandling i vad avser befrielse från skatter och avgifter av vad slag det vara må, däri inbegripet kommunalskatter, även som från tull- och andra importavgifter, för den händelse sistnämnda regering besluter upprätta ett italienskt kulturinstitut i Sverige.

De i denna note avsedda åtagandena skola träda i kraft, så snart vederbörande italienska och svenska myndigheter vidtagit de enligt inre italiensk och svensk rätt erforderliga åtgärderna för deras tillämpning.

Mottag etc.

(undert.) Ciano.

Översättning.

Bilaga B.

Rom den 21 december 1937. Anno XVI.

Till Hans Excellens Greve Ciano,
Minister för Utrikes Ärendena etc.
Rom.

Herr Minister.

Med en note av denna dag har Eders Excellens behagat meddela mig följande:

»Jag har äran meddela Eder, att italienska regeringen i syfte att befordra de kulturella förbindelserna mellan Italien och Sverige och i avvaktan på en vidsträcktare och fullständigare utveckling på detta område, beslutit skänka kungl. svenska regeringen en tomt (belägen i Valle Giulia i Rom) i och för uppförandet av en för svenska institutet i Rom avsedd byggnad.

Jag har därjämte äran meddela Eder, att min regering kommer att vidtaga erforderliga åtgärder för att fritaga den byggnad, som skall uppföras, från skatter och avgifter av vad slag det vara må, däri inbegripet kommunalskatter. Likaledes kommer italienska regeringen att fritaga alla byggnadsmaterial och möbler, böcker etc., som må införas i och för institutets uppförande, inredning och utrustning, från såväl tull- och andra importavgifter som gällande importrestriktioner.

I det jag bringar ovanstående till Eder kännedom, är jag övertygad, att kungl. svenska regeringen är beredd att medgiva italienska regeringen motsvarande behandling i vad avser befrielse från skatter och avgifter av vad slag det vara må, däri inbegripet kommunalskatter, ävensom från tull- och andra importavgifter, för den händelse sistnämnda regering besluter upprätta ett italienskt kulturinstitut i Sverige.

De i denna note avsedda åtagandena skola träda i kraft, så snart vederbörande italienska och svenska myndigheter vidtagit de enligt inre italiensk och svensk rätt erforderliga åtgärderna för deras tillämpning.»

Jag har äran underrätta Eders Excellens, att svenska regeringen, som delar italienska regeringens önskan att utveckla de kulturella förbindelserna mellan de båda länderna, förklarar sig tacksamt antaga italienska regeringens vänskapliga och frikostiga erbjudande under förbehåll för svenska riksdagens godkännande av de därmed förknippade villkoren.

Mottag etc.

(undert.) Sohlman.
